

הצגת חצות

ההצגה הגדולה תוכננה באופן קפדני בי יותר. לא היה כל מקום לטעות. ביום שישי בבוקר, בדיוק בשעה שמונה, ינחת מטוס אלעזר הענק בלוד, יוריד אל המסלול ה בוקר קבוצה של עולים מסכנים מאירופה. מולם, על שפת הרצוף, תעמוד משלחת הי מגבית המאוחדת מארצות הברית, ובעיניים דומעות תחזה פנים אל פנים כיצד מנצלים כספי השנור האמריקאי להעלאת הפזורה.

מיבצעה של הסוכנות היהודית תוכנן עוד כמה ימים לפני כן. כדי למנוע מהברי המשי לחדת האמריקאית ביבוי זמן מיותרים, עב ר אנשי הסוכנות במהירות על רשימות המועמדים לעלייה, גילו כי בחינה מצפה קבוצה של כמה עולים. חישוב מהיר הר ליד מיבצע גאוני. מטוס אלעזר מיוחד נש כר למטרה זו, נצטווה לטוס ריק לחינה יום קודם לכן, כדי לקחת את העולים מי נמלי התעופה בשלוש לילות. בצורה זו הוא יוכל להגיע עם העולים ללוד בשעות ה בוקר, וההפסד היחיד יהיה ארוחת הבוקר של הברי המגבית, שתתאחר בכמה דקות. אנשי אלעזר, ומן הסתם גם אנשי הסוכ נות, ידעו כי נמלי התעופה של וינה נסגר לתנועת המטוסים בחצות, וכל הפעלה נוס פת שלו עולה אלפי לירות — אך זה היה רק פרט קטן. ההצגה היתה הייבת להת קיים.

הזמן עבר. אלא שקצין המיבצעים של אלעזר חשב שיש לנצל טיסה זו עד תומה, כי הרי חבל לשלוח מטוס ריק לדרך כה ארוכה. לכן בדק הקצין בספריו, החליט לנצל את הטיסה לשם העברת שמונה טון סחורה לקלן שבגרמניה. הסבלים בלוד העי מיסו את המטען והמטוס יצא לדרך.

באחת אחרי חצות, בוקר יום שישי, נעזר לפתע נמל התעופה של וינה. סבלים מנומי נמים רצו לכל עבר, מכוניות שנשכרו בי מיוחד הסיעו את העולים ומטענם לשדה. הכל ציפו למטוס אלעזר, שהיה צריך להגיע מקלן, לאחר שפרק שם את מטענו.

רק בשעה שלוש לאחר חצות הגיע הענק הלוהט. הוא דילג קלות על המסלול, נעצר ודמם. קברניט המטוס, ויליאם „בילי“ ליון, ירד מתאו, ולאחר שביקש כוסיפקה לו ולי חברי הצוות, הצהיר: „ברגע שנחתנו כאן בחינה, סיימנו את שעות הטיסה שלנו. אין מה לקחת להמשך הטיסה.“ הסתבר שמרוב דאגה לניצול יתר של המטוס, שכח קצין המיבצעים להכין צוות מחליף.

אנשי הסוכנות היו נדהמים ונבוכים. מנהל הסוכנות בווינה ניסה לשכנע את הי קברניט, להסביר לו את הצד האנושי ש בעניין. לבסוף נאות ליון להטיס את המטוס ללוד כמתוכנן. אלא שאז הגיע מברק מלוד, בו נאסר על הקברניט במפורש להמשיך בי טיסה, לאחר שסיים את שעותיו.

בשעה שש בבוקר החלו העולים התשו שים לעזוב את נמלי התעופה בדרכם חזרה למלון. עוד 24 שעות של נדודי שינה עברו עליהם בדרכם למולדת. אנשי צוות אלעזר היו מוכנים, איגום, לצאת לדרך ביום שישי לפני הצהריים, אך לא היה בכך טעם. ראי שית, הסוכנות היהודית לא תרשה הסט עולים, שיגיעו ללוד ערב שבת ויוסעו לי מקומותיהם בארץ אחרי כניסתה של השבת. שנית, חברי משלחת המגבית כבר עזבו כזמן את נמלי התעופה.

המטוס נשאר בווינה עד יום ראשון בי בוקר, כשכל שעה של בטלה מגדילה את גרעון אלעזר.

דת

הקבר בגבעה

שנתיים ימים בלבד זכתה הישיבה בת הי חמישים לחיות בארץ הקודש. כאשר נפחה את נשמתה, נטלו זקני מושב פטיש — בו התגוררה עם 14 בני משפחתה — את גופי תה, קברוה בגבעה הסמוכה, שהוכשרה כי בית הקברות של המושב.

השנים נקפו ובני משפחת זאדה עברו לי גור בהתיישבות החדשה בבית צורא. עד ש כעבור עשר שנים נזכרו לפתע, כי מאז מותה לא עלו לבקר את קברה. גם הצעיר בבני המשפחה, שהיה בן 5 כאשר מתה עליו סבתו, הפציר בהוריו לנסוע ולהראות לו את המקום בו נקברה הזקנה.

שתיקת מוות. כשהגיעו בני המשפחה למקום הקבורה, הכירו בקושי את האתר. בית הקברות, שגורר בגדה, נפרץ, ואת הי (המשך בעמוד 14)

נשורי קרתא, ר' עמרם בלוי, על מהומות השבת במאה שערים

לעזאזל!

„רק בזה.“

— ובאיטור החזיר?

„לא כליכך. יש אזורים מיוחדים, שם

המובילה אותו למאסר.

אך המהשבות הקודרות על הרבנית הי

מנוחה לא חדרו לשטף השיחה. אחד הי

מלהמת השיחורר.

— אלא מה?

„עבדים משלו בנו!“

★ ★ ★

שלטון ערבי עדיף?

— מה בכל זאת יהיה עם התחבורה בשבת? הרי לא ייתכן שכל שכונה תקבע על דעת עצמה למנוע חופשיתנועה מן האזרחים.

„אנחנו לא אומרים אסור לחלל שבת בכל מקום. אבל אם לחלל — לא מוכרחים לעשות זאת לנגד עיני. 13 שנה היתה הי דרך הזאת סגורה, היא יכולה להיות סגורה גם להבא.“

— עד בוא המשיח?

„עד בוא המשיח.“

— ובכל זאת?

„אגיד לך. אם מישוה מעשן בשבת לפני, זה מכעיס אותי. שילך לעזאזל ויעשן, אבל לא סה. ואם הוא מכעיס אותי — אז גם אני מכעיס אותו.“

— עד איזה גבול מותר ללכת, להכעיס אותו?

„אם אחד יבוא לי בשבת עם סיגריה ביד, אני חושב שאתן לו כף שיצאו לו השיניים.“

— רב עמרם, תוך כדי שיחה השתמשת בכמה מלים ערביות...

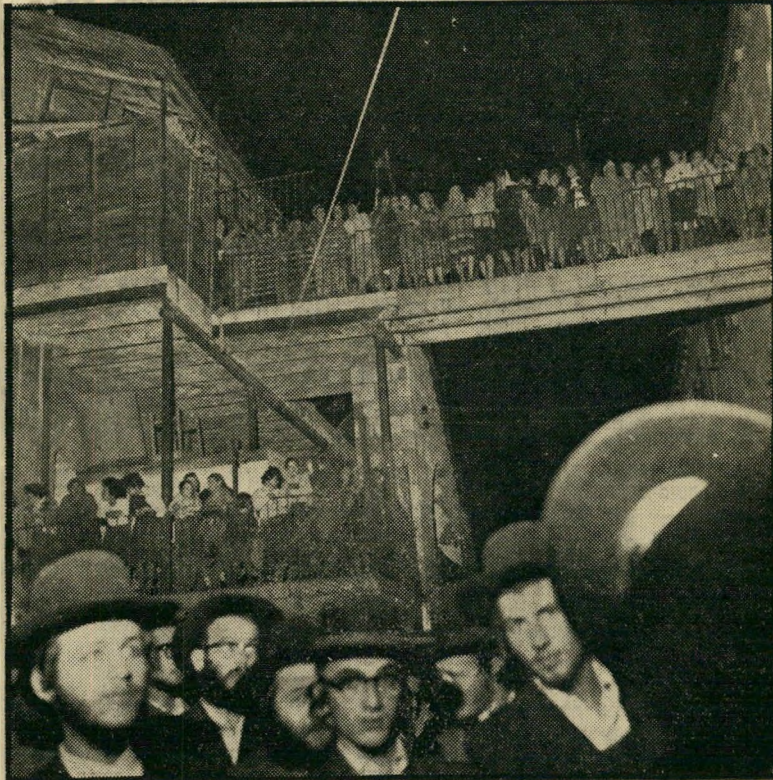
„כן, אני מדבר ערבית. פעם הייתי גם כותב ערבית. כדי לכתוב חזוים.“

— זה, כמובן, מחזיר אותנו לנושא שבו התחלנו: היחסים בין נשורי קרתא והערבים. האם יחס הערבים, בימי המנדט, היה טוב מיחס מדינת ישראל אליכם?

„בחדאי, הם היו תומכים בהת.“

— במה זה התבטא?

„היה זמן, לא הרבה קודם, שיהודי ש י אחר לבוא בשבת עם עגלתו, היה בתי הדין של יהודים מלקה א תו. החכמים באשי היה לו ערך גדול. יכול היה להעניש

זעקה לשמים

השמיעו כ-3000 אנשי נשורי קרתא ואוהדיהם, שהתאספו בי רחבת בתי אונגארן ביום חמישי שעבר. על המרפסות — הי נשים. ברחבה — הנכרים, ששינוו פרקי תהלים, קראו סליחות, השמיעו תקיעת שופרות.

זה מותר. וזה מראה שלא אסור מטעמי התורה, אלא מפני שככה זה בדמוקראטיה. איפה שהתושבים של אזור אחד לא רוצים — אוסרים. כאילו שבשכונה הזאת היו עושים בית זוננות, חסיושלום, חסיושלום. אתה מתאר לך דבר כזה? אי אפשר. היו מיד מחלים אותו. האם זה בגלל שיש חוק נגד זה? לא. מפני שבבתי אונגארן אי אפשר להחזיק בית זוננות, חסיושלום. ככה זה דמוקראטיה.“

★ ★ ★

עברים משונו בנו

— ראש הממשלה הציע בכנסת להעביר את תושבי בתי אונגארן למקום אחר. ש התנועה בשבת לא תרגיז אותם. מה דעתך על כך, רב עמרם?

בפעם הראשונה ניכר כעס של ממש. פניו מקבלים את מלוא הרצינות של 64 שנותיו. „אשכול חושב שאנחנו מילצת, שצריך להעביר אותה למקום שלא יראו אותה. הוא צריך להתבייש מהצעה כזו. אנחנו ואבותינו ואבות אבותינו, נולדנו כאן. ועכשיו באים החדשים, אלה שמחללים את השבת, ורוצים שנלך מכאן!“

— אתה בעצמך נולדת בשכונה הזאת? — לא, בעיר העתיקה. עזבתי אותה אחרי החתונה שלי. נשאתי אשה מפה...“

שום שריר אינו זע. הקול אינו משתנה. אך אי אפשר שלא להיזכר בסיפור המוזעזע של מות אשתו היגדה. שנים ארוכות התי ייסרה פה, בבית הזה, במחלה ממארת, כשהיא מפרנסת את משפחתה מתפירת קפוטות. אך לבית חולים ציוני לא הסכימה להיכנס. עד שבסוף נמצאה פשרה: בית חולים פרטי בתל אביב, המצוייד במכשירים הדרושים לטיפול במחלה הנוראה. היגדה נסעה לשם, אך הוא נשאר כאן, בפניה זו של בתי ההונגרים. כי רב עמרם קנאותו לא יסע במכונית השורפת דלק, שכניס מסים למדינה הציונית. אלא אם זו גידת

שידור למטה

מעל גג משרד החינוך, מול חצר בתי אונגארן. סמל מדוח למטה המשטרה על מהלך איטפת המחאה. לפניו: מאות הי משתתפים הראשונים, המתאספים מול מרפסת ביתו של הרב ישעיהו שיינברגר (מימין).

שכנים — זקן שחור וארוך, מעיל שחור וארוך — מצביע על חורים בדלת הברזל של הדירה: „הבית הזה קיבל פגזים, בעת מלחמת השיחורר.“ עמרם בלוי מתקן אותו: „אצלנו זה לא